

НОВІ МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ МОЖЛИВІ ЗА УМОВ РОЗУМІННЯ НОВОЇ НАУКОВО-ФІЛОСОФСЬКОЇ РАЦІОНАЛЬНОСТІ

Дольська О. О.

*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна*

Summary: *The article reveals the problem of studying and analyzing the transformation of rationality.*

Keywords: *rationality, synergetics, philosophical science, thinking.*

Вивчення та аналіз трансформацій раціональності стало необхідним за умов становлення та розвитку постіндустріального суспільства. Дійсно, нові методи, опції наукового, антропологічного характеру повинні ґрунтуватися раціональними поясненнями. Але як бути, якщо ми орієнтуємося на раціональність Просвітництва і тим самим, наші можливості шукати щось нове нівелюються. Пошуки стають неможливими. Про це нам нагадує історія. Прикладом такої трансформації може стати раціональність, що сформувалась

період переходу від Відродження і Нового часу і яка сприяла становленню новим технологіям мислення. Особливу роль в цих змінах відіграв процес, який отримав ім'я «Наукової Революції». З'явилося щось нове, чого не було раніш в історії, в культурі, що не могло не віддзеркалитися у раціональності. Сталося становлення нової епохи, епохи Нового часу. Ми називаємо її сучасністю, епохою Modernity. З'являються нові цінності, нові моделі організації соціуму, нові форми пізнання тощо. Наука як певний тип раціонального знання стає домінантою як культурного, так і пізнавального характеру. В цей час сформувався новий ідеал науки, було закладено основи сучасного характеру розвитку техніки, був оформлений механістичний образ світу. Наукова революція змінювала уявлення про світ, глибинна структура якого вражала своєю могутністю. М. Гайдеггер побачив в науковій революції супутницю змін в епістемологічних установах, бо основне питання «що є суще» стало уступати місце питанню про метод та пошук шляхів, які ведуть до істинного знання.

Історичний процес цього періоду філософія починає розглядати й аналізувати з нових позицій: змінюється культурний простір мислення людини. На це вплинули метафізичні, антропологічні, теологічні фактори. Прикладом може стати всім відома творчість французького історика О. Койре (1892 - 1964), який характеризував Наукову революцію Нового часу у площині нових технологій мислення, а саме в контексті інтелектуальної революції людства. Другим прикладом може стати роздуми К. Ясперса про характер мислення людства у різні періоди його існування. Він характеризував інтелектуальні ступені розвитку людства і окреслював хронологічні періоди

цих переходів. Більш того, його цікавили феномени мислення, думки та техніки мислення. Фундаментальними в цьому процесі стали також розвідки Е. Гуссерля та його феноменологічний метод. Традиція роздумів над особливостями розвитку мислення перейшла й до представників постмодерну: Ю. Габермас, К.-О. Апель, Ф. Гваттарі, Ж. Дельоз та ін. Звернення до проблем інтелектуального розвитку було характерним в ХХ ст. й для радянської філософії: С. Аверінцев, М.Ю. Петров, М. Мамардашвілі, Г.П. Щедровицький та ін. Список тих, хто розвиває ідеї інтелектуальних революцій, можна було б продовжувати.

Якщо ми говоримо про нові опції, найчастіше всі звертаються до синергетики як такої соломинки, яка врятує нас при розумінні нових раціональних пошуків методологічного характеру. Отже, тоді виникає питання, а що мається на увазі, коли ми говоримо про синергетику? Перш за все, необхідно розуміти, який нам дає синергетика інструментарій. Але головне – чому саме синергетика орієнтує нас на новий тип раціональності. Тобто яка вона (раціональність) і як вона пов'язана із категоріями синергетики. Отже, знання гуманітарного характеру роз'яснити неможливо без звернення до фундаментальних наук, таких як фізика та хімія. І математика тут необхідна, бо для нових фізичних теорій математика опису старих законів механіки та старих принципів причинно-наслідкових зв'язків стає недоречною.

Висновки. Сучасна гуманітаристика хоче скористатися інструментами опису світу фундаментальних наук, але обмеженість знань не може сприяти якості загальному характеру такого опису. Це перше. А друге витікає саме з першого. Якщо мова йде про гуманітарні науки, то будь-хто починає такі собі жонглювання із всім таким любим принципом антропоцентризму. Але, якщо ми будемо спиратися на знання фундаментальних наук, то всім стане зрозумілим, що таке ствердження в контексті синергетичних напрацювань набуває характер хибного, або некоректного. Тоді виникає питання, так на що

орієнтуватися сучасним методологам та методологічним опціям? Відповідь дуже проста і відштовхується, мабуть від традиції ще з часів Гегеля: від гармонічного поєднання знань усіх наук, перш за все, фундаментальних. Але саме знань, а не окремих уривків з них. Тільки тоді можливо говорити про нові методології та опції бачення нового розвитку людини та суспільства.

Список літератури

Дольская О.А. Трансформации рациональности в современном образовании / О.А. Дольская. – Харьков, НТУ «ХПИ», 2013. – 386с.

Dolska O. The problem of understanding the rationality and the Reason in modern education / O. Dolska // Філософія освіти, 2013. – №1. – С. 14-19.

Койре А. Очерки истории философской мысли. О влиянии философских концепций на развитие научных теорий / А. Койре ; [пер. с фр.]. – М. : «Прогресс», 1985. – 140 с.

Ясперс К. Техніки мислення / К. Ясперс // Філософська думка. – 2005. – № 2. – С. 95 –103.

Дольская О. А. От интеллектуальных революций к техникам мышления: на пути к новой парадигме образования / О. А. Дольская // Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences, IV (14), 1. : 89, 2016. – P. 54–59.

Волков О. Г., Землянський А. М., Олексенко Р. І., Рябенко Є. М. Філософія: навчальний посібник-практикум. МДПУ імені Богдана Хмельницького. – Мелітополь, 2017.

УДК 373.05.16

ПИТАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У ШКІЛЬНИХ ПРОГРАМАХ

Засекина Т.М., к.пед.н.,

Тишковець М.Д.

Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

Summary: *The article examines the results of analysis of curricula for 10-11 grades for the inclusion of sustainable development issues in their contents. It is concluded that it is necessary to develop mechanisms for the formation of the content of education at the level of state standards and curricula that ensure the transfer of strategic ideologies to school education and provide the philosophy of thinking and life of the individual, aimed at ensuring sustainable development of society.*

Keywords: *sustainable development, content of school education.*

Формування успішної особистості починається з шкільних років. Саме шкільна освіта покликана формувати громадянську позицію молодого покоління, його здатність усвідомлювати виклики новітньої доби й уміння дати на них адекватну відповідь. При цьому не менш важливим є розуміння того, що досягаючи своїх прагнень і забезпечуючи свої потреби, потрібно думати про прагнення і потреби майбутніх поколінь. Загальну концепцію стосовно необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі називають концепцією сталого розвитку (англ. *Sustainable development*). Узагальнення цієї концепції були зроблені всесвітніми самітами ООН, за участі понад 180 країн світу, багатьох міжнародних організацій та провідних учених, у 1992 році в Ріо де Жанейро та у 2002 році в Йоханесбурзі і системно поєднала три головні компоненти сталого розвитку суспільства: економічну, природоохоронну і соціальну [3].

Реалізація ідей збалансованого розвитку потребує стратегічного підходу, який би базувався на зміні всієї філософії мислення та життєдіяльності. Тому з одного боку, в школі має відбуватися ознайомлення із основами концепції сталого розвитку, а з іншого – здобута освіта має бути найважливішим інструментом реалізації її. У зв'язку з цим нами